

Sastavljeno i rastavljeno pisanje niječnice uz nenaglašeni prezent pomoćnoga glagola htjeti

Brčina, Ivana

Undergraduate thesis / Završni rad

2021

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University of Zagreb, Faculty of Croatian Studies / Sveučilište u Zagrebu, Fakultet hrvatskih studija**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:111:434164>

Rights / Prava: [In copyright](#) / [Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2024-11-28**

Repository / Repozitorij:

[Repository of University of Zagreb, Centre for Croatian Studies](#)

Sveučilište u Zagrebu
Fakultet hrvatskih studija

Odsjek za kroatologiju

SASTAVLJENO I RASTAVLJENO PISANJE
NIJEČNICE *NE* UZ PREZENT POMOĆNOGA
GLAGOLA *HTJETI*

Završni rad

Studentica: Ivana Brčina

Mentor: prof. dr. sc. Mario Grčević

Zagreb, rujan 2021.

Sadržaj

1. Uvod.....	1.
2. Povijest hrvatskih pravopisa.....	2.
3. Razlike u suvremenim hrvatskim pravopisima.....	6.
4. Mišljenje i argumentacija jezikoslovaca.....	7.
5. Mišljenje i stavovi šire javnosti i medija.....	11.
6. Zaključak.....	13.
7. Popis literature.....	14.

1. UVOD

Suvremeni hrvatski pravopisi propisuju sastavljeno ili rastavljeno pisanje niječnice *ne* uz pomoćni glagol *htjeti*, ali ujedno postoje pravopisi koji dopuštaju obje inačice. Cilj ovoga rada je opisati prijepore oko sastavljenog i rastavljenog pisanja niječnice pomoćnog glagola *htjeti*. Kako bi se moglo analizirati pisanje niječnice uz pomoćni glagol *htjeti*, bitno je utvrditi činjenice oko sastavljenog i rastavljenog pisanja. Ovim radom se nastoji približiti i objasniti nekoliko komponenti. Prva je pregled hrvatskih pravopisa kroz povijest te njihova pravila o sastavljenom i rastavljenom pisanju niječnice. Razlog tomu je što u jezičnoj praksi supostoje oba načina pisanja, te ne možemo utvrditi ispravnost jednog načina, ako ne znamo povijesnu pozadinu pisanja niječnice. Druga je kada dolazi do problematike oko pisanja niječnice uz pomoćni glagol *htjeti*, te normativne dvojbe i neslaganje jezikoslovaca oko načina pisanja. U radu će se proučiti i opisati rasprava jezikoslovaca, jezična praksa i normativna djela.

Nadalje u ovom radu će se istražiti povijesni kontekst nastanka hrvatskih pravopisa, te dokumenata koji su im prethodili poput Novosadskog dogovora. Analizirat će se hrvatski pravopisi kroz izdanja, posebice 5. izdanje Hrvatskog pravopisa, Babić, Finka, Moguš jer se o njemu stvaraju najveće polemike. U nastavku rada istražiti će se što su o sastavljenom i rastavljenom pisanju govorili i koje su argumente za i protiv iznosili pojedini jezikoslovci, te kakvog je mišljenja i stavova šira javnost i mediji.

Nakon iznošenja povijesnih činjenica, te istraživanja normativnih djela zagovaranja sastavljenog i rastavljenog pisanja, rad će biti zaokružen sažetim zaključkom.

2. POVIJEST HRVATSKIH PRAVOPISA

Od sredine 20. stoljeća pa do posljednjeg izdanja Hrvatskog pravopisa u Hrvatskoj se pojavljivao veliki broj različitih pravopisa. Broj raste s time ako se uzme u obzir da su pojedini pravopisi imali nekoliko izdanja. Kada bi zbrojili sva izdanja hrvatskih pravopisa vidjeli bi kako se u posljednjih šezdesetak godina u Hrvatskoj pojavilo 39 pravopisnih knjiga.

U nastavku slijedi pregled pravopisa i njihovih izdanja :

- Cipra, Franjo – Petar Guberina – Kruno Krstić. Hrvatski pravopis. Zagreb: 1 1998.
- Pravopis hrvatskosrpskoga književnog jezika s pravopisnim rječnikom (izradila Pravopisna komisija). Zagreb – Novi Sad: 1960.
- Pravopis hrvatskosrpskoga jezika. Školsko izdanje (izradila Pravopisna komisija, kroz 8 izdanja). Zagreb – Novi Sad: 1960, 1962, 1964, 1966, 1967, 1968, 1969, 1970.
- Babić, Stjepan – Božidar Finka – Milan Moguš. Hrvatski pravopis.(u 9 izdanja)Zagreb: 1971, 1994, 1995, 1996, 2000, 2002, 2003, 2004, 2006.
- Anić, Vladimir – Josip Silić. Pravopisni priručnik hrvatskoga ili srpskoga jezika. Zagreb: 1986, 1987, 1990. (3 izdanja)
- Batnožić, Slaven – Branko Ranilović – Josip Silić. Hrvatski računalni pravopis (izdan na disketi i kao popratna tiskana knjiga). Zagreb: 1 1996.
- Lončarić, Mijo – Ante Bičanić. Priručnik za pravilno pisanje. Zagreb: 1 1998.
- Pravopisni priručnik (priredila Ljiljana Jojić). Zagreb: 2003, 2004. (2 izdanja)
- Čubrić, Marina – Mirela Barbaroša-Šikić. Praktični školski pravopis s vježbama i zadacima. Zagreb: 2003 ; 2004 .(2 izdanja)
- Babić, Stjepan – Sanda Ham – Milan Moguš. Hrvatski školski pravopis. Zagreb: 2005, 2008, 2009, 2012. (4 izdanja)

- Badurina, Lada – Ivan Marković – Krešimir Mićanović. Hrvatski pravopis. Zagreb: 2007, 2008.(2 izdanja)
- Babić, Stjepan – Milan Moguš. Hrvatski pravopis. Zagreb: 2010, 2011. (2 izdanja)
- Bičanić et al. Pregled povijesti, gramatike i pravopisa hrvatskoga jezika. Zagreb: 2013.
- Institut za hrvatski jezik i jezikoslovlje. Hrvatski pravopis (dostupan na internetu i kao tiskana knjiga). Zagreb: 2013. (usp. Volenec, 2015. 77–78).

Unatoč velikom broju pravopisa i njihovih izdanja, nisu svi pravopisi imali isti utjecaj na javnost i društvo. Lada Badurina kaže kako utvrđivanje temeljnoga pravopisnoga načela hrvatskoga pravopisa oduvijek je uzrokovalo rasprave među jezikoslovcima jer su kod imenovanja pravopisa većinom mislili na istu stvar, ali su koristili različite pojmove kod opisivanja istoga načela. Slične su se rasprave dogodile i u novije vrijeme. Jezikoslovci su pokušavali mnogo prije objave Brozova *Hrvatskoga pravopisa* iz 1892. godine utvrditi tip hrvatskoga pravopisa, ali nisu uspjeli. No, pojavom navedenoga pravopisa hrvatski je jezik konačno dobio pravopisnu koncepciju čiji se tragovi i te kako mogu zamijetiti i u današnjim hrvatskim pravopisima (Badurina, 1996: 39).

Kroz mnogobrojna izdanja hrvatskih pravopisa dolazi do dvojbi oko sastavljenog i rastavljenog pisanja niječnice prezenta pomoćnog glagola *htjeti*. Prema Brozovom, Broz-Boranićevom i Boranićevom pravopisu do 1930. niječnica prezenta pomoćnog glagola *htjeti* pisala se *ne ću*.

Prema riječima Stjepana Babića u knjizi *Temelji Hrvatskom pravopisu do sastavljenog pisanja* dolazi 1929. kada je tadašnji ministar prosvjete Božidar Maksimović izdao *Pravopisno uputstvo za sve osnovne, srednje i stručne škole Kraljevine S. H. S.* u kojem je bilo određeno samo *neću*. Zbog tog nametnutog *Pravopisnog uputstva*, Boranić je u petom izdanju iz 1930. , šestom iz 1934. i sedmom iz 1937. uveo *neću*. Kad je nastala Banovina Hrvatska, Boranić je ponovio četvrto izdanje u kojem je vratio rastavljeno pisanje *ne ću* koje je trajalo do novosadskoga pravopisa 1960. kada je opet uvedeno sastavljeno pisanje *neću* (Babić, 2005: 48). Nakon ponovljenog četvrtog izdanja rastavljeno pisanje *ne ću* se ustabililo sve do novosadskog pravopisa 1960.

Prema Institutu za hrvatski jezik i jezikoslovlje Novosadski dogovor je dokument od deset zaključaka o jeziku, koji su 1954. sastavili lingvisti i književnici iz Hrvatske, Srbije, Bosne te

Crne Gore. Oni su se sastali u organizaciji Matice srpske u Novome Sadu radi donošenja zaključaka o potrebi jedinstvenoga pravopisa i ujednačivanja ponajprije hrvatskoga i srpskoga nazivlja za sve struke, a onda i jezičnoga ujednačivanja uopće. Matica srpska pozvala je na suradnju Maticu hrvatsku, ali predstavnike iz Hrvatske nije na novosadski sastanak poslala Matica hrvatska, nego ih je pozvala Matica srpska po vlastitome izboru. Naime, pedesetih godina prošloga stoljeća zaoštrila se politička situacija te su se sve više isticale unitarističke težnje što se očitovalo i u nazivu jezika. Naziv hrvatski jezik postupno nestaje s priručničkih naslova i iz javne uporabe, a zamjenjuje se nazivom hrvatskosrpski jezik ili pak hrvatski ili srpski jezik; izvan Hrvatske posve dominira naziv srpskohrvatski jezik. Novosadskomu je sastanku prethodila anketa u kojoj su se srpski i hrvatski filolozi i književnici trebali izjašnjavati o idejama jezičnoga jedinstva hrvatskoga i srpskoga jezika. Ta je anketa bila kopija ankete koju je još 1913. godine organizirao Jovan Skerlić, srpski književni povjesničar i političar, kada se izjašnjavalo o jezičnoj unifikaciji tako da Hrvati žrtvuju ijekavicu, a Srbi ćirilicu kako bi se dobio zajednički i pojednostavnjen jezik. U Novome Sadu dogovorena je i eksplicitno istaknuta ravnopravnost obaju pisama, latinice i ćirilice te izgovora, ekavskoga i ijekavskoga. Dogovorena je i izrada zajedničkoga pravopisa, koja je povjerena komisiji Matice hrvatske i Matice srpske. Međutim, problemi s tumačenjem i primjenom zaključaka počeli su vrlo rano. Nakon Novosadskoga dogovora nastupilo je doba veoma teško za hrvatski jezik, a nezadovoljstvo je kulminiralo donošenjem *Deklaracije o nazivu i položaju hrvatskog književnog jezika*.

Stjepan Babić navodi da su Srbi znali da se priprema novi hrvatski pravopis te su, kako bi spriječili njegovo objavljivanje, morali su ubrzati svoja unitaristička nastojanja. Kao dokaz tomu navodi vijest iz Hrvatskoga filološkoga društva koja je objavljena na posljednjoj stranici trećega broja časopisa *Jezik* koji je izašao u siječnju 1953. godine. Novosadski dogovor je trajao sve do 1971. godine kada su četiri kulturne institucije otkazale Novosadski dogovor.

U Zagrebu, 16. travnja 1971. godine Upravni odbor Matice hrvatske piše izjavu da se odriču Novosadskoga dogovora smatrajući ga nevažećim jer su ga povijesna zbivanja opovrgnula isto kao i Bečki dogovor. Kroz nekoliko godina uvjerenje se nije potvrdilo te se Novosadski dogovor pokazao neprikladnim da se na njemu zasnuju ravnopravni jezični odnosi. Tvrdnje koje su sadržane u njemu provedene su na štetu hrvatskoga književnoga jezika, a objašnjenja koja su navedena nisu smanjila, odnosno objasnila jezične probleme, nego su ih umnožila. Ističu da je jedino razumno rješenje da se izrade normativni jezični priručnici kojima je temelj hrvatska jezična tradicija (Uredništvo, 1971: 138).

U nastavku je prikazano pisanje sastavljenoga i rastavljenoga pisanja niječnice prezenta pomoćnog glagola *htjeti* u pravopisima od 1921. do 2013. godine:

SASTAVLJENO PISANJE NEĆU

- Boranić: 1921., 1928., 1941., 1951.
- Gavazzi: 1921.
- Cibra, Guberina i Krstić: 1941.
- Cibra i Klaić: 1944.
- Babić, Finka, Moguš: 2002., 2003., 2004., 2006.
- Babić, Ham, Moguš: 2005., 2008., 2009., 2012.
- Babić, Moguš: 2010., 2011.

RASTAVLJENO PISANJE NE ĆU

- Boranić: 1930., 1934., 1937.
- Matica hrvatska i Matica srpska: 1960.
- Matica hrvatska i Matica srpska (školsko izdanje): 1960., 1962., 1964., 1966., 1967., 1968., 1969., 1971.
- Babić, Finka, Moguš: 1971., 1972. i 1984. (pretisci London), 1990. (Zagreb)
- Anić, Silić: 1986., 1987., 1990., 2001.
- Badurina, Marković, Mićanović: 2007., 2008.

NEĆU I NE ĆU

- Babić, Finka, Moguš: 1994., 1995., 1996.
- Jozić i dr. 2013. Vijeće za normu (ne ću je preporučeno)

3. RAZLIKE U SUVREMENIM HRVATSKIM PRAVOPISIMA

Peto izdanje *Hrvatskoga pravopisa* autora Babića Finke i Moguša, stvara veliki interes i veliku uznemirenost javnosti i jezikoslovaca. Razlog tomu je što je to prvo izdanje gdje nema dvostrukosti oko pisanja niječnog oblika pomoćnog glagola *htjeti*.

U prvom izdanju Hrvatskoga pravopisa je bilo dopušteno pisati samo *neću*, ali već u drugom se uvela dvostrukost *ne ću* i *neću*, te dolazi do polemika. Stjepan Babić navodi kako su pojedini utjecajni jezikoslovci, rekli da nikada ne će pisati *neću*, a razlog tome je kako oni kažu da je i Miroslav Krleža rekao da je uvijek pisao *ne ću*, bez obzira na stanje u pravopisima (Babić, 2005: 48). U tom trenutku nije postojalo drugo rješenje osim da se dopusti oboje.

Pripremajući peto izdanje te nakon savjetovanja sa stručnjacima došli su do zaključka da će se vratiti na pisanje *ne ću*. Kada je Babić pripremao peto izdanje pravopisa u dogovoru i savjetovanju sa suradnicima, odlučuju da će se pisati *ne ću*, time bi ujedno bila i nastavljena prekinuta hrvatska tradicija gdje se sve do 1930. godine pisalo *ne ću*, po Brozovom, Broz-Boranićevom i Boranićevom pravopisu.

Babić u članku časopisa *Jezik* navodi kako Anić-Silićev pravopis određuje pisanje kao i novosadski, samo *neću*. Međutim, pravilo za pisanje *ne ću* počiva na jakim i pravopisnim, stručnim i jezično političkim te se usudi tvrditi i na političkim razlozima. Što se stručne strane tiče, odredbom da se piše samo *ne ću* dobili smo jednu iznimku manje, jer se pisanje *neću* moralo navoditi kao posebna iznimka jer ne ide u red iznimaka kao što su nestati, nestajati, nedostati, nedostajati, nenavidjeti. Tako PHJ za tu iznimku ima posebno pravilo (322.). i još je označeno sjenčano, a HP pisanjem *ne ću* ima jedno pravilo manje, jednu dvostrukost manje jer se *ne ću* piše kao i *ne znam*, *ne pjevam*, *ne pijem*, čak kao i drugi oblici glagola *htjeti*, *ne htjednem*, *ne htjevši*, *ne htio*, *ne htjedoh*, *ne htjeh* (Babić, 2001: 56).

Osim petog izdanja *Hrvatskog pravopisa* autora Babića, Finke i Moguša, pravopis autora Babića i Moguša također ima jednostruko pravilo pisanja *ne ću*. Naime oni u svom pravopisu u poglavlju *Sastavljeno i rastavljeno pisanje riječi u dijelu glagoli* na stranici broj 64. objašnjavaju pisanje niječnica „Rastavljeno od glagola piše se niječna čestica *ne*: *ne znam*, *ne*

reko, ne čitah, ne pjevaj, ne bih, ne iskopasmo, ne čuđahu se, ne čitajući. Tako se piše i *ne ću, ne ćeš, ne će, ne ćemo, ne ćete, ne će.*“ (Babić i Moguš, 2011: 64). Potom navode da se čestica *ne* piše sastavljeno u slučajevima kada zajedno s glagolom daje potvrdno značenje: nestati, nestajati, nedostajati i drugi je slučaj oblici nemoj, nemojmo, nemojte; nemam, nemaš, nema, nemamo, nemate, nemaju; nemaj, nemajmo, nemajte (Babić i Moguš, 2011: 64). Sanda Ham na Vijeću za normu i hrvatski školski pravopis iznosi kako drugo izdanje *Hrvatskog školskog pravopisa* propisuje da se niječnica *ne* piše se rastavljeno od glagola; npr. ne gubim, ne znam, ne čitaj, ne dođoh, ne trče, ne bih, ne bijah... Tako se niječnica piše rastavljeno i od zanaglasnog oblika glagola htjeti: *ne ću, ne ćeš, ne će, ne ćemo, ne ćete, ne će* (Ham, 2009: 26).

4. MIŠLJENJE I ARGUMENTACIJA JEZIKOSLOVACA

Najutjecajniji hrvatski jezikoslovci nisu uvijek, odnosno često nisu na istim jezičnim stranama. S jedne strane to su Stjepan Babić, Milan Moguš i Božidar Finka. Ti se autori u razdoblju hrvatskoga proljeća ugledaju prvenstveno na tradiciju Broz-Boranićeva pravopisa (Badurina 2005: 148). U neformalnim javnim krugovima nerijetko ih se svrstava u “desnu” političku struju, što se tvrde njihovi kritičari, očituje u snažnome inzistiranju na isključivo hrvatskim obilježjima, ksenofobičnome purizmu te razjednačavanju hrvatskoga i srpskoga jezika. Toj skupini nasuprot stoje Vladimir Anić i Josip Silić sa svojim *Pravopisom hrvatskoga jezika* iz 2001. godine. Njihov je pravopis u jednoj mjeri, kao i *Hrvatski pravopis* autora Babića, Finke i Moguša, označio odmicanje od novosadskih pravopisnih rješenja (Badurina 2005: 149), ali je usprkos tomu što s Hrvatskim pravopisom gore spomenutih autora, dijeli fonološko-morfonološki temelj, zbog nekih svojih rješenja s njime došao u izravan sukob.

Taj se sukob nije zadržao samo u jezikoslovnim krugovima, već je eskalirao na medijsku i političku razinu, predstavljajući tako ne samo sukob dviju jezikoslovnih struja već i “lijevih” i “desnih” političkih opredjeljenja. Tijek se toga sukoba može pratiti u mnogim polemičkim knjigama te u časopisu *Jezik*. Nataša Babić u časopisu *Jezik* navodi kako su dio medija i neki strukovnjaci posebno gnjevno dočekali pravopisno vraćanje odvojenoga pisanja niječnice ne od glagola htjeti: *ne ću* – što je s vremenom postalo pravim ideologemom, simbolom borbe

između tobožnjih nazadnjaka i nazovi naprednjaka i kulturnim zrcalom naše sredine. Oni koji su se zauzimali za rastavljeno pisanje *ne ću*, držeći ga dobrim jer je bilo u sustavu već ostvarenoga načelnoga odvojenoga pisanja niječnice od glagola, a u suvremenijoj se hrvatskoj pravopisnoj normi bez ikakvih poteškoća i primjenjivalo sve do Novosadskoga pravopisa 1960., nazivani su nacionalistima, a oni koji su podupirali sastavljeno pisanje: *neću* – bili su valjda internacionalisti. Strukovna interpretacija opravdanosti sastavljenoga pisanja, koju je bio obrazložio S. Ivšić temeljem naglasne raščlambe *neću* < *ne(h)ću* preuzeta je i u suvremene interpretacije bez sagledavanja njezine šire jezične utemeljenosti i suvremene sociolingvističke opravdanosti. Je li niječnica dodana liku (h)ću ili izravno liku ću, tj. je li *ću* nenaglašenica ili naglašenica, ovisi s koje jezične razine pristupamo. Naime u dijelu je hrvatskih organskih idioma ću naglašenica, što onda implicira da dio suvremenih hrvatskih govornika vezu *ne + ću* doživljava kao *ne + glagol*, što onda iz rasprave isključuje dijakroniju i srastanje. Bilo jedno ili drugo, nije vrijedno prolivene žuči, a rastavljeno pisanje pojednostavnjuje pravopisna pravila (Bašić, 2012:26).

Budući da je došlo oko neslaganja pojedinih jezikoslovaca za rastavljeno pisanje niječnice *ne* pomoćnoga glagola *htjeti* Radoslav Katičić kao tadašnji predsjednik Vijeća za normu hrvatskoga standardnog jezika o pitanju sastavljenog i rastavljenog pisanja niječnice pomoćnoga glagola *htjeti* obrazlaže: da se radi o slijedu dviju riječi, proklitike i enklitike, niječnice *ne* i jednoga od enklitičkih glagolskih oblika *ću, ćeš...* Katičić objašnjava da kada iza proklitike dolazi enklitika, aktivira se naglasak enklitike i prebacuje se na proklitiku. Ako pri tome proklitika završava na samoglasnik, dobiva u takvu naglasnome sklopu dugi uzlazni naglasak: *na me, po te, u se i s* tako karakteristično promijenjenim naglaskom *te se* riječi pišu rastavljeno jer se i takve smatraju dvjema riječima, jednom iz druge. Po istom se obrascu dobiva *ne ću, ne ćeš*, odnosno kao dvije riječi. Kada bi se pisalo *neću, nećeš*, trebalo bi se pisati *i name, pote, use*. Od 1960. odnosno novosadskog pravopisa piše se *neću*. Ono je uvedeno prisilom i tako je moralo biti prihvaćeno. No nadalje prema Katičiću ne postoji logičan način zašto bi se pisalo *neću* (Katičić, 2013: 48).

S druge strane u priopćenju za javnost 7. sjednice Vijeća za normu hrvatskoga standardnog jezika predsjednik vijeća Radoslav Katičić kao argument za sastavljeno pisanje navodi“(…) tumačenje da je *ne ću* itd. postalo stezanjem od *ne hoću* itd., pa ga zato valja i pisati sastavljeno: *neću*. Tako obrazloženo, sastavljeno bi pisanje bio historijski pravopis, a u našem se nikako ne primjenjuje takvo načelo. Za valjano rješenje po pravopisnim načelima kakva su naša posve je irelevantno je li *ne ću, ne ćeš* itd. stegnuto od *ne hoću, ne hoćeš* itd. ili je složeno od *ne ću, ne*

ćeš itd. Relevantno je samo to da se prepozna kao da je tako složeno. Jer i nisam, nemam ne pišu se zajedno zato što su stegnuti od ne jesam, ne imam, nego zato što u standardnom jeziku ne postoje ono ni- i -mam u njima kao samostalne riječi, pa se ti izrazi ne mogu prepoznavati kao složeni od dvije riječi. Od 1960. naviknuli smo se na sastavljeno pisanje. Nasilja i pritiska kojim je uvedeno mnogi se više ne sjećaju, nisu ga sami niti doživjeli. Nije lagodno kada se mora odvikavati. Ali rastavljeno je pisanje daleko suvisliji i dosljedniji pravopis. Dobitak je tu osjetljivo veći od cijene koja se plaća za nj.

I opet valja reći da to što rastavljeno pisanje izlazi iz okvira novosadskoga pravopisa, kako god samo po sebi nije dobitak, nije samo po sebi niti gubitak. Tko misli da ipak jest, mora to razgovjetno obrazložiti hrvatskoj jezičnoj zajednici.

A inače nema valjanih razloga da hrvatski pravopis propisuje drugo nego rastavljeno pisanje niječnice i enklitičnih oblika glagola *htjeti* što stoje iza nje. Dakle: ne ću, ne ćeš ... itd. Takvo rješenje ne valja odbijati" (Katičić, 2005.).

O sastavljenom i rastavljenom pisanju pomoćnog glagola *htjeti* pavela se iscrpna i vrlo temeljita rasprava. Predsjednikovu objašnjenju i zaključku osnovanom na njem odlučno se i iz sve snage svojega uvjerenja usprotivio profesor Pranjković. Njegovo se razlaganje može sažeti ovako:

"Argumentacija iznijeta u tekstu Riječ predsjednika... u vezi s pisanjem *neću/ne ću* većim je dijelom utemeljena, ali je jednostrana, pa time i tendenciozna. Navode se samo argumenti u prilog pisanja *ne ću*, a ne i oni u prilog pisanja *neću*. Zato mislim da je prijeko potrebno iznijeti i te argumente, a njih bih sažeo ovako:

1. Oblik *neću / ne ću* neosporno je rezultat (i) stezanja oblika *ne hoću, a da se nešto što je rezultat stezanja piše nesastavljeno (rastavljeno), po mom je sudu nelogično;
2. Da je riječ o stezanju, vidi se i po tome što nenaglašeni oblik glagola biti u kondicionalu bih, npr. u rekao bih, kad biva zanijekan dobiva kratkouzlazni naglasak na ne, a kad se negira hoću ili ću, npr. u futuru reći ću, dobiva se dugouzlazni naglasak na ne, koji je također svojevrsni znak stezanja;
3. Jedinica *neću / ne ću* oblik je pomoćnoga glagola koji služi za tvorbu novih oblika (futura), pa je sastavljeno pisanje toga oblika, inače izvanredno frekventnoga, između ostaloga, i ekonomičnije (*neću reći*), a u skladu i s pisanjem niječnoga oblika drugoga pomoćnog glagola, tj. glagola biti, koji također služi za tvorbu novih oblika (perfekta), npr. nisam rekao;

4. Ako uvođenje sastavljenog pisanja *neću* i jest bilo rezultat nasilja 1960. godine, nisam za to da se jedno nasilje ispravlja novim, a uvođenje pisanja *ne ću* nasilje je već i zato što oni koji su uvođenje pisanja *neću* eventualno doživjeli kao nasilje imaju danas najmanje 55 godina, a i oni su u međuvremenu stekli novu naviku;

5. Pisanje *ne ću* forsira se već desetak godina, ali uglavnom nije prihvaćeno, nego nailazi na jak otpor (*ne ću* npr. ne pišu nijedne dnevne novine, a nema ga u pravilu ni u knjigama)." Predsjednik mu je uzvratio da bi nije enklitika jednako onako kako je to *ću* jer se na pitanje Hoćeš li doći? u standardnom jeziku ne može odgovoriti *Ću*, a na pitanje Bi li to bilo moguće? može odgovoriti *Bi*. To objašnjava da se kad se takva riječ naslanja na proklitiku ne primjenjuje isti naglasni obrazac kao kada se radi o pravim enklitikama (Vijeće, 2005.).

Nakon izlaganja profesora Pranjkovića, drugi prisutni profesori su iznijeli svoje stavove i mišljenja tako profesorica Kolenić kaže da je u razgovoru s ljudima čula kako se rastavljeno pisanje lako prihvaća. Profesorica Turk i doktorica Brozović smatrale su da se djeca koja tek uče pravopis lako privikavaju na ono što im je i onako novo, pa se ničega ne moraju odvikavati. Doktorica Brozović Rončević je dodala da je rastavljeno pisanje djeci lako naučiti jer je posve u okviru sustava i ne mora se učiti kao iznimka kao što se mora sastavljeno pisanje. Profesor Ježić je smatrao da tu moraju pretegnuti jedino jezikoslovni razlozi, a tomu se pridružila i doktorica Brozović Rončević. Tomu se pridružio i predsjednik, a iznio je i to da odbijanje rastavljenoga pisanja nipošto nije tako općenito kako to prikazuje profesor Pranjković. Profesor Ježić je upozorio na to da je odbijanje rastavljenoga pisanja u znatnom dijelu visokotiražnih medija rezultat jezične politike i na njoj zasnovane lekture koja se provodi u njima (Vijeće, 2005.).

Osim rasprave na Vijeću za normu hrvatskoga standardnog jezika o sastavljenom i rastavljenom pisanju niječnice pomoćnog glagola *htjeti* i drugi jezikoslovci su iznosili svoje argumente za sastavljeno pisanje. Primjerice prilikom izdavanja pravopisa Matice hrvatske Igor Zidić spomenuo je da je i Vuk Stefan Karadžić pisao *ne ću*. Oni u svojem pravopisu navode jedno rješenje, a to je *neću*. U osmom poglavlju Sastavljeno i nesastavljeno pisanje, na stranici broj 164 u paragrafu 269 piše da niječni oblici prezenta glagola *htjeti* glase *neću*, *nećeš*, *neće*, *nećemo*, *nećete*, *neće* (Badurina i dr., 2008: 164).

Osim jasno podijeljenih strana za *ne ću* i *neću*, bilo je i onih koji su navodili jedno pravilo, ali pisali ili govorili kako može i drugo. Primjerice Stjepan Babić u svojem dijelu Temeljima hrvatskom pravopisu navodi kako je Ivšić 1938. objašnjavao da *neću* nije sraslica *ne + ću* nego

je složen oblik kao nijesam i nemam: „To je opravdavao naglaskom koji je poseban, ali je poseban naglasak i u vezama na nj, preda nj, na me, za se pa zbog toga ne pišemo nanj, predanj, name, nase, zase...” (Babić, 2005: 49). Unatoč obrazloženju, Ivšić ga se nije držao i u prvom godištu časopisa Jezik može se vidjeti da piše *ne ću*. Nadalje u *Hrvatskom pravopisu Instituta za hrvatski jezik i jezikoslovlje* Jožića i dr. autori u poglavlju *Sastavljeno i nesastavljeno pisanje*, potpoglavlju *Glagoli*, na stranici 58 navode da se niječni oblici prezenta glagola *htjeti* pišu *neću*, *nećeš*, *neće*, *nećemo*, *nećete*, *neće* (Jožić i dr., 2013: 58), a u Rječniku na stranici 309 navedeno je da se dopušta *neću* i *ne ću* (Jožić i dr., 2013: 309).

Naposljetku na Vijeću za normu hrvatskoga standardnog jezika kada je rasprava bila iscrpljena, a jasno se pokazalo da se ne može postići konsenzus, pristupilo se glasovanju. Za zaključak da rastavljeno pisanje niječnice i enklitičnih oblika prezenta glagola *htjeti* ne valja odbijati glasovalo je sedam članova vijeća (Brozović Rončević, Katičić, Kolenić, Ladan, Peti, Turk, Zoričić), protiv takva zaključka glasovala su dva član (Božanić, Pranjković), a suzdržana su bila također dva (Ježić, Mamić). Vijeće je time prihvatilo temeljito raspravljen većinski zaključak kojim preporuča pravopisno rješenje po kojem se u zanijekanom prezentu glagola *htjeti* niječnica piše rastavljeno od glagolskih oblika (Vijeće, 2005.).

5. MIŠLJENJE I STAVOVI ŠIRE JAVNOSTI I MEDIJA

Osim jezikoslovaca i stručnjaka šira javnost se veoma zainteresirala za pisanje *neću* ili *ne ću*. Naime Slavica Vrsaljko u časopisu Jezik u članku *Recepcija Hrvatskog pravopisa instituta za hrvatski jezik i jezikoslovlje* u poglavlju o sastavljenom i rastavljenom pisanju, iznosi kako je javnost o pisanju niječnice uz *ću*, *ćeš*, *će*, *ćemo*, *ćete*, *će*, rekla sljedeće: „(...) NEĆU bi se trebalo pisati onako kako ga izgovaramo, zajedno, a ne *“ne ću”*, isto tako i *“ne znam”*, *“ne mogu”*... probajte te riječi izgovoriti odvojeno zaista zvuče u najmanju ruku čudno“ (Hrvoje Brkić, prema Vrsaljko, 2019: 62.); „spojeno pisanje niječnih oblika prezenta *htjeti*: smatram dobrim rješenjem JER se tu ne radi o pravopisnome pitanju, već gramatičkome. Oblici *“neću*, *nećeš*, ...” nastali su srastanjem - što se vidi u dugosilaznom naglasku (Ante Pavlov, prema

Vrsaljko, 2019: 62).“; “a posebno nema potrebe reći da neću nećeš... mogu pisati odvojeno oni koji žele poštivati hrvatsku tradiciju. Pa nije li i vrijeme od 1960. također hrvatska tradicija?

Naravno da jest jer su Hrvati pisali po novosadskom pravopisu, a ne Turci ili Nijemci. O kakvoj onda mi to hrvatskoj tradiciji pričamo?! Dakle postavlja se ovdje pitanje opsega pojma tradicije i njezina jasnoga definiranja“ (Branimir Belaj, prema Vrsaljko, 2019: 62).

Manje je bilo onih koji su bili za rastavljeno pisanje *ne ću*: „Niječne oblike glagola *htjeti* trebalo bi ipak pisati odvojeno jer se nenaglašeni oblici *ću, ćeš, će, ćemo, ćete, će* i u drugim prilikama pišu odvojeno: *kopat ću, pisat ću, preplivat ću* itd.“ (Tomo Matasić, prema Vrsaljko, 2019: 62).

„Godine 2010. Vijeće je odredilo da se *ne ću* piše rastavljeno. Zašto se, i po kojem pravilu, opet piše sastavljeno?“ (Katarina Belošević, prema Vrsaljko 2019: 63).

Pravopisu je pravilo kako se kao jedna riječ pišu, među ostalim, niječni oblici prezenta glagola *htjeti*, *neću*, *nećeš*., uz napomenu kako je zbog tradicijskih razloga dopušteno i *ne ću* *ne ćeš*, *ne ćemo* *ne ćete*. O tom se pitanju raspravljalo ne samo u javnoj raspravi, nego i u medijima. Ž. Jozić tvrdi: „mi bismo mogli reći da ako netko želi pisati kao Vuk Karadžić, neka piše ‘*ne ću*’, ali to je preniska razina diskursa na koju se mi ne želimo spustiti jer je ona uvredljiva za sve one koji su bili šikanirani jer su se opirali nametanju spojenoga pisanja kao što je i izjava da svi koji pišu ‘*neću*’ žale za novosadskim pravopisom uvredljiva za veliku većinu Hrvata, koji upravo tako pišu (Vrsaljko, 2019: 63).

Pitanje sastavljenog i rastavljenog pisanja je pobudilo veliku pozornost u medijima. Radoslav Katičić u časopisu *Jezik* iznosi:“(…) kako su najutjecajniji u skladu sa svojom uređivačkom politikom vrlo zauzeto branili sastavljeno pisanje, kakvo je uveo novosadski pravopis. Napadali su i pisca ovih redaka osobno. Išlo je to tako daleko da je novinarka *Jutarnjeg lista* napisala kako ja rastavljeno pisanje obrazlažem tradicijom. Za njom su se povelili novinari ostalih utjecajnijih dnevnih listova. A sve je bilo objavljeno na međumrežju, pa su pišući o tome mogli i bili dužni znati da argumentiram jezikoslovno. Tu se vidi kakav je bio stav onih utjecajnih koji kontroliraju tiražni dnevni tisak. Kolik je taj utjecaj pokazalo se i u tome što se je tadašnji premijer Ivo Sanader našao ponukanim javno reći da će on i dalje *neću* pisati sastavljeno. Vijeće se dalje bavilo teškim pitanjem rastavljenoga i sastavljenog pisanja riječi općenito. I tu je predsjednik iznio argumentaciju i predložio zaključak: Rastavljeno i sastavljeno pisanje nije u nas bilo lako normirati. To pitanje, koje seže duboko i u sam opis jezika, nije do sada istraženo i promišljeno koliko treba. Mišljenje o tom može se izreći samo sa zadržkom. Ipak je, čini se, moguće srediti to područje. Riječi se pišu odvojene jedna od druge razmacima. Od toga se

polazi. Svaki slijed leksema, ako se po svojim gramatičkim obilježjima ikako može razumjeti kao valjano konstruiran, kad se napiše tako da se svaki od tih leksema uzima kao zasebna riječ i rastavi razmacima, nije krivo napisan. To je temeljno pravilo“ (Katičić, 2013: 50).

6. ZAKLJUČAK

Kroz ovaj rad prikazan je povijesni kontekst hrvatskih pravopisa, istražena su navedena normativna djela i analizirane temeljne razlike u sastavljenom i rastavljenom pisanju niječnice pomoćnog glagola *htjeti* kroz povijest, te navedeni stavovi i argumenti jezikoslovaca, ali i šire javnosti te medija za pojedini način pisanja. Iako se vode polemike oko pisanja niječnog oblika pomoćnog glagola *htjeti* važno je spomenuti kako Hrvatski pravopis Badurine i dr. (2008.) prihvaća sastavljeno pisanje *neću*, Babić i Moguš (2011.) prihvaćaju rastavljeno pisanje *ne ću*, dok Hrvatski pravopis Jožića i dr. (2013.) dopušta sastavljeno i rastavljeno pisanje, iako je taj pravopis bio onaj koji je trebao riješiti dvostrukosti, autori navedenoga pravopisa odlučili su se zadržati dvostrukost kod pisanja niječnice *ne* pomoćnoga glagola *htjeti*. Iz analize pojedinih pravopisa vidljivo je kako su mnogi jezikoslovci i autori pravopisa dali svoj doprinos pri rješavanju dvojbe oko sastavljenog i rastavljenog pisanja niječnice pomoćnog glagola *htjeti*, ali kako je kroz povijest bilo niz razmirica oko pravopisa one se nastavljaju i danas. Iako su se vodile brojne rasprave među najistaknutijim jezikoslovcima, kako bi se došlo do jednog zajedničkog načina pisanja niječnice *ne* uz pomoćni glagol *htjeti* jezikoslovci se nisu usuglasili te i danas imamo pravopis koji omogućuje i sastavljeno i rastavljeno pisanje niječnice *ne* pomoćnog glagola *htjeti*. No neslaganje jezikoslovaca oko navedene jezične dvojbe, korisnika pravopisa zbunjuje i negativno utječe na njega.

7. POPIS LITERATURE

1. Babić, Stjepan. 2005. Temelji Hrvatskomu pravopisu. Zagreb: Školska knjiga.
2. Babić, Stjepan; Moguš, Milan. 2011. Hrvatski pravopis. Zagreb: Školska knjiga.
3. Babić, Stjepan. 2008. „Deklaracija – činjenice i pretpostavke“. Jezik, 55: 11. 12–15.
<https://hrcak.srce.hr/63080>
4. Babić, Stjepan, 2001. „Pravopisna rješenja treba birati prema razlozima“. Jezik, 48: 2. 55–56. <https://hrcak.srce.hr/149055>
5. Badurina, Lada. 2005. „Hrvatska pravopisna norma u 20. stoljeću. Hrvatski jezik u XX. stoljeću“. Matica hrvatska, 148–149.
https://www.researchgate.net/publication/27194662_Hrvatski_jezik_u_XX_stoljecu_Hrvatski_jezik_u_XX_stoljecu_zbornik_radova_sa_znanstvenog_skupa
6. Badurina, Lada i Pranjković, Ivo. 2009. „Hrvatski pravopisni kompleks: Novi Sad i hrvatski pravopis danas“. Jezični varijeteti i nacionalni identiteti. 307–318.
7. Badurina, Lada. 1996. Kratka osnova hrvatskoga pravopisanja. Rijeka: Izdavački centar Rijeka.
8. Badurina, Lada; Marković, Ivan; Mićanović, Krešimir. 2008. Hrvatski pravopis. Zagreb: Matica hrvatska, drugo izdanje.
9. Bašić, Nataša. 2012. „Hrvatski jezik i jezikoslovlje danas: normativni prijevori i politička osporavanja“. Jezik, 59: 2. 60–71. <https://hrcak.srce.hr/134810>
10. Ham, Sanda. 2009. „Vijeće za normu i Hrvatski školski pravopis“. Jezik, 56: 1. 24–31. <https://hrcak.srce.hr/92102>
11. Institut za hrvatski jezik i jezikoslovlje. „Novosadski dogovor“. <http://ihjj.hr/iz-povijesti/novosadski-dogovor/70/>
10. Jozić, Željko; Blagus Bartolec, Goranka; Hudeček, Lana; Lewis, Kristian; Mihaljević, Milica; Ramadanović, Ermina; Birtić, Matea; Budja, Jurica; Kovačević, Barbara; Matas Ivanković, Ivana; Milković, Alen; Miloš, Irena; Stojanov, Tomislav; Štrkalj Despot, Kristina. 2013. Hrvatski pravopis. Zagreb: Institut za hrvatski jezik i jezikoslovlje.
11. Katičić, Radoslav. 2013. „Vijeće za normu hrvatskoga standardnog jezika“, Jezik, 60: 2–4. 48–50. <https://hrcak.srce.hr/112080>.

12. Uredništvo. 1971. „Izjava autora Hrvatskog pravopisa“, *Jezik*, 19: 2–4. 52.
<https://hrcak.srce.hr/186777>
13. Vijeće za normu hrvatskoga standardnog jezika. 2005. „Priopćenje za javnost sa 7. sjednice Vijeća za normu hrvatskoga standardnog jezika; Sastavljeno i rastavljeno pisanje niječnice i enklitičkih oblika glagola *htjeti*“. *Jezik*, 64:5, 177–189.
https://hrcak.srce.hr/index.php?show=toc&id_broj=15444
14. Volenec, Veno. 2015. „Sociolingvističko istraživanje hrvatskoga pravopisa: društveni stavovi o eksplicitnoj normi“. *Jezikoslovlje*. 77–78.
<https://hrcak.srce.hr/140159>
15. Vrsaljko, Slavica. „Recepcija Hrvatskoga pravopisa Instituta za hrvatski jezik i jezikoslovlje“. *Jezik*, 66: 6. 61–63. <https://hrcak.srce.hr/222472>